

N:o 70.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 29 april 1893.

— — — — Andra Kammaren den 29 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner om ändring i 227 § sjölagen.

(Lagutskottets utlåtande n:o 39.)

Till Konungen.

I särskilda inom Riksdagen gjorda framställningar har Riksdagens uppmärksamhet blifvit fäst på behofvet af en ändring af det i 227 § sjölagen den 12 juni 1891 intagna stadgande, att öfverenskommelse om bergarelöns bestämmande genom skiljemän ej skall vara giltig. Sålunda har erinrats, hurusom genom tillämpningen af berörda stadgande den för sjöfarten oundgängliga bergningsrörelsen lede svårt afbräck, hvar-
emot någon olägenhet syntes icke kunna drabba sjöfarten derigenom, att parterna, liksom enligt 1864 års sjölag, tillätes att med lagligen bindande kraft träffa dylik öfverenskommelse. Motsvarande § i den danska sjölagen hade också erhållit följande med sjölagskomiténs förslag hufvudsakligen öfverensstämmande lydelse:

»Er der, medens Nöd stod paa, af Skipper, Reder eller Ladnings-
ejer indgaaet Overenskomst om Bjergerlön, kan dog den, som skal betale samme, inden to Maaneder efter Overenskomstens Afslutning, bringe Spørgsmaalet om Bjergerlønnens Størrelse for Retten, som kan

nedsätte den betingede Godtgörelse, naar denne betydelig overstiger, hvad der skönnes at være passende. Gaar Overenskomsten ud paa at Bjergerlön skal fastsættes ved Voldgift eller paa anden lignende Maade, er den ikke bindende for den, som skal betale Bjergerlönnen, naar han inden 14 Dage efter Overenskomstens Afslutning opsiger denne.»

Ifrågavarande framställningar hafva närmast föranledts af en skrifvelse i ämnet från styrelsen för ett af vårt lands större bergnings- och dykeribolag, i hvilken skrifvelse anförts bland annat, att ehuruval af sigten med den af 1891 års Riksdag företagna förändringen af sista punkten af 227 § i Eders Kongl. Maj:ts förslag till ny sjölag tvifvels utan varit att förekomma, att partiskhet och godtycklighet skulle kunna göra sig gällande vid bestämmande af bergarelöns belopp, hvilket Riksdagen synes hafva antagit skola blifva säkrast och rättvisast uppskattadt af domstol, häremot dock med fog torde kunna invändas, att i en tvist om ett utfördt bergningsarbete större sakkunskap rörande de i 225 § af sjölagen nämnda omständigheter borde kunna påräknas hos särskilde för utredning af en sådan fråga utsedde sakkunnige skiljemän, än hos någon vanlig domstol i vårt land, der sjörätter ännu saknades.

Den erfarenhet, som vunnits under det första året af den nya sjölagens tillämpning, hade ock gifvit vid handen, att en ändring i gällande stadganden angående bestämmande af bergarelön vore af behof påkallad. Sålunda hade bergarelön frivilligt erlagts endast för ett ringa antal af de fartyg, hvilka under sistlidet år blifvit af bolaget bergade i Östersjön, hvaremot för alla de öfriga frågan angående bergarelönen dels redan vore och dels syntes oundgängligen skola blifva föremål för domstols behandling. Anledning funnes ej heller att antaga, att förhållandena skulle ställa sig gynsamare under kommande år, då sjölagen snart sagdt uppmanade den bergade att icke godvilligt betala ens en måttlig bergarelön, utan draga bestämmandet af densamma under domstols pröfning, i förhoppning vare sig att uttrötta bergaren eller möjligen vinna en obefogad nedsättning i aftalad bergarelön; och då sjörättsmål hos oss icke slutfördes på kortare tid än omkring tre år, men väl understundom toge vida längre tid i anspråk, så blefve här af en följd, att bolaget nödgades ligga i förskott med vid pass tre års driftkostnader, eller med den enorma summan af nära två millioner kronor. I sammanhang härmed påpekades, att de allra flesta af de vid Sveriges kuster bergade fartygen vore utländska och hufvudsakligen engelska, hvilkas assuradörer ofta fäste föga afseende vid det berättigade i bergares kraf å skälig bergarelön, utan numera begagnade sig

af den nya sjölagens bestämmelser och det i deras ögon billiga rättgångsväsendet i Sverige för att möjligen ernå någon nedsättning af bergarelönen, helst en förhöjning deraf icke kunde ifrågakomma, äfven om sådan skulle genom försvaradt arbete befinnas vara skälig. Under år 1892 hade bolaget ock för utbekommande af bergarelön måst till vederbörande domstol instämma representanter för ej mindre än elfva utländska ång- och segelfartyg med ett bergadt värde af tillhoppa 1,780,000 kronor.

Bergningsrörelsen bedrefves med få undantag systematiskt af stora bolag eller rederier, som för högst betydliga kostnader åt sig anskaffat dyrbar materiel af fartyg, pumpar, pontoner och andra bergningsredskap, hvarmed de, under ledning af tekniskt bildade män, utförde ingenjörarbeten, stundom af alla svåraste art. På senare tid hade också nämnda rörelse i vårt land vunnit en icke ringa omfattning. Sålunda hade sammanlagda värdet af den egendom, som af bolaget bergats från år 1869, då bolaget började sin verksamhet, till slutet af 1891, utgjort ej mindre än 73,867,000 kronor, deraf 64,177,000 kronor utgjorde värdet af utländska fartyg och laster samt 9,690,000 kronor af svensk egendom. Bolaget kunde emellertid svårigen uthärda det tillstånd, som genom den nya sjölagens stadganden tillskapats, emedan dertill skulle erfordras ett, genom de nu uppkomna rättgångarne, nödvändiggjordt enormt förlagskapital, som bolaget hvarken kunde eller ville anskaffa. Säkerligen skulle ock hvarje annan affär, under liknande omständigheter, d. v. s. under vissheten att för utfående af hvarje sin fordran nödgas underkasta sig minst treårig rättgång, upphöra. Så länge svensk sjölag därför icke lade något hinder i vägen, kunde en svensk bergare, till undvikande af hvarje tvist, uppgöra kontrakt derom, att bergarelönen skulle, efter fulländad bergning, bestämmas af kompromiss och kunde sålunda undvika hvarje anledning till tidsödande och kostsamma rättgångar, då han naturligen icke gerna åtog sig arbeten, som påtagligen skulle leda till tvist. Denna möjlighet att undvika dylika tvister vore numera utesluten; bergaren måste därför vara beredd att i de allra flesta fall underkasta sig sådan, att under årtal få vänta på utfående af förtjent bergarelön, att därför nödgas mångdubbla sitt driftkapital och slutligen att nödgas utbetala betydliga rättgångskostnader, för hvilka han väl i allmänhet icke komme att tilldömas ersättning af sina vederparter, derest desamma i rättgångarne erhålla någon, äfven den minsta nedsättning i fordrad bergarelön. Bergningsrörelse kunde därför svårigen hädanefter bedrifvas i vårt land, hvarifrån en befintlig, förträfflig bergningsmateriel, som sannolikt stode högst bland all sådan

nu existerande, måste försvinna; och detta endast därför, att den i de flesta andra fall såsom rent af nödvändig ansedda bestämmelsen om skiljemän icke finge vid fastställande af bergarelön användas.

Ofvan åberopade omständigheter hafva gifvit Riksdagen anledning att taga i öfvervägande, huruvida icke bestämmelserna i 227 § sjölagen borde undergå någon jemkning i syfte att den brist, som nu synes förefinnas i detta stadgande, måtte undanrödjas. Den i nämnda lagrum förekommande ovilkorliga föreskrift om skiljeaftals ogiltighet torde nemligen hafva medfört sådana svårigheter för idkandet af denna rörelse, att den farhåga synes icke vara utesluten, att bergningsbolag skulle komma att förlägga hufvudsätet för sin verksamhet till annat land, hvars lagstiftning i förevarande hänseende lemnade bolagen behöflig aftalsfrihet. Att genom en sådan förflyttning såväl sjöfartsnäringen i landet som ock inländska reparationsverkstäder och varf komme att lida icke ringa men, synes Riksdagen ligga i öppen dag.

Att emellertid borttaga föreskriften derom, att aftal om bergarelönens bestämmande af skiljemän ej skall gälla, synes emellertid, på sätt sjölagskomitén vid behandlingen af ifrågavarande stadgande erinrat, möta den betänklighet, att en öfverenskommelse i fråga om bergarelönens bestämmande i viss annan ordning än genom domstol, hvilken öfverenskommelse den nödstälde kan antagas hafva ingått utan den lugna besinning, som för ingående af ett dylikt aftal erfordras, icke bör för honom vara ovilkorligt bindande.

Å andra sidan åter torde mot införandet af en bestämmelse, som stadgade, att skiljeaftal väl finge ingås, men att det, på sätt danska sjölagen föreskrefve, kunde rubbas genom hos bergarne verkställd uppsägning inom fjorton dagar efter öfverenskommelsens afslutande, böra erinras, att denna tidrymd måste, med hänsyn till svårigheten att alltid anträffa en hvar af bergarne, anses vara allt för knappt tillmätt; samt att för öfrigt den föreskrifna uppsägningen torde kunna lämpligare utbytas mot föreskrift om någon anmälan eller protest inför offentlig myndighet.

Vid en förändring af stadgandet i sist angifna rigtning torde derjemte garantier böra beredas därför, att det beslut, som framgår ur ett, medan nöden ännu varade, ingånget skiljeaftal, icke varder, så att säga, på förhand afgjort, vare sig genom nämnannde i aftalet af vissa personer till skiljemän eller genom sättet för deras utseende.

Då en fullständig utredning af alla på frågan inverkan omständigheter emellertid torde vara behöflig, får Riksdagen, under åberopande af hvad här ofvan blifvit anfördt, hemställa:

att Eders Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, i hvad mån bestämmelserna i 227 § sjölagen böra undergå förändring i syfte, att ett vid olyckstillfället ingånget aftal derom, att bergarelönens belopp skall bestämmas af skiljemän, tillerkännes bindande kraft, under förutsättning, att i lagen intagas bestämmelser, som bereda verksamt skydd mot missbruk af sådana aftal, samt derefter för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 29 april 1893.

Med undersätlig vördnad.
